

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑. **ข้าราชการการเมือง** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นข้าราชการฝ่ายการเมือง ซึ่งอาจจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองฝ่ายบริหาร เช่น นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีตามมาตรา ๔^๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ หรืออาจจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น ที่ปรึกษาประจำรัฐสภา หรือเลขานุการประธานรัฐสภาตามมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๘ หรืออาจเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในราชการส่วนท้องถิ่น เช่น เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือเลขานุการประธานสภากรุงเทพมหานคร ตามมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘

๒. **ผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง** รวมทั้งถ้อยคำอื่นในลักษณะเดียวกันนี้ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อำนาจการบริหารประเทศ หรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้างกว่าคำว่า “ข้าราชการการเมือง” โดยรวมถึงบรรดาผู้ที่รับผิดชอบงานด้านการเมืองทั้งหมด โดยงานการเมืองนั้นจะเป็นงานที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย (policy) เพื่อให้ฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานประจำรับไปบริหาร (administration) ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดนั้น “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” จึงหมายถึงคณะรัฐมนตรีสมาชิกสภา และผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน^๒

ที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการกฤษฎีกา^๓ ได้ตอบข้อหารือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เห็นว่า ตามที่ที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการร่างกฎหมายได้เคยให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ไว้ในบันทึก เรื่องการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของกรรมการและผู้บริหารรัฐวิสาหกิจว่า หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อำนาจการบริหารประเทศ หรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และบรรดาผู้ที่รับผิดชอบงานการเมืองทั้งหมด โดยงานการเมืองนั้น จะเป็นงานเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย เพื่อให้ฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานประจำรับไปบริหารให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดนั้น ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ย่อมจะต้องประกอบไปด้วยการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ตามนัยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยเมื่อการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอยู่ในความหมายของการบริหารราชการด้วยแล้ว ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อำนาจการบริหาร หรือควบคุมการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น จึงอยู่ในความหมายของ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ด้วย และบรรดาผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่มีหน้าที่ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น อันได้แก่ รองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น และที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นในการอำนาจการบริหารหรือควบคุมการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามที่ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมาย โดยผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง และเมื่อผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งนั้นๆ ก็ต้องพ้นจากตำแหน่งด้วย และเมื่อเทียบเคียงกับตำแหน่งข้าราชการการเมือง ในตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี และเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจหน้าที่และการเข้าสู่ตำแหน่งในลักษณะเดียวกัน และถือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย บรรดาผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานสภาที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น และที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น จึงอยู่ในความหมายของ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

^๑ มาตรา ๔ ข้าราชการการเมือง ได้แก่ บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ดังต่อไปนี้

(๑) นายกรัฐมนตรี	(๒) รองนายกรัฐมนตรี	(๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง	(๔) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
(๕) รัฐมนตรีว่าการทบวง	(๖) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง	(๗) รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง	(๘) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
(๙) ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี	(๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	(๑๑) เลขาธิการนายกรัฐมนตรี	(๑๒) รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
(๑๓) โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	(๑๔) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	(๑๕) เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	
(๑๖) ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	(๑๗) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง	(๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง	
(๑๙) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง	(๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง		

^๒ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การดำรงตำแหน่งทางการเมืองของกรรมการและผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ โดยที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะกรรมการร่างกฎหมาย) กรกฎาคม ๒๕๓๕

^๓ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เรื่องเสร็จ ที่ ๖๒๑/๒๕๔๙ ธันวาคม ๒๕๔๙